

Revista d'opinió
i informació local.
ARTESA DE LLEIDA,
juliol-agost de 2012.
Número 259

La Femosa

P.V.P. 3€

PEDREGADA

TROBADA DEL BESTIARI

JMAYGES D'ANJR

La font de la Plaça, anys cinquanta-seixanta del segle XX (Fotos: Arxiu La Femosa).

Edita

Agrupació Cultural la Femosa
Carrer dels Gallart, 7
25150 Artesa de Lleida (Segrià)
Telèfon: 973 167809
E-mail: lafemosa@artesalleida.cat

Coordinació i maquetació

Josep Gallart Fernández
Lluís Gil Fontanet

Col.laboradors

Alternativa Ecologista d'Artesa
Cèlia Argilès Andrés
Albert Batiste Bonet
Adolf Costafreda Castillo
Felip Gallart Fernández
Josep Gallart Fernández
Sofia Gallegos
Ramon González
Lluís Gil Fontanet
Miquel Mazarico
Miquel A. Navarro Solé
Joan Ramon París Oró
Ramon Serra Batlle
Eulàlia Solà Miró

Fotografies

Arxiu fotogràfic de La Femosa
Isidre Drudis
Josep Mª Esteve Muñoz
Maria Àngels Florensa
Josep Gallart Fernández
Xavier Gallart
Gabriel Garròs
Jaume Liarte
Diana Molina

Correccions

Eulàlia Solà Miró

Impressió

Impremta Payà, Lleida

La Femosa 2ª època
Número 259, juliol-agost de 2012
Dipòsit Legal: L-264-1981
P.V.P. 3 euros

Els articles que apareixen a les pàgines de *La Femosa* reflecteixen únicament l'opinió de llurs signants.

SUMARI

Imatges d'ahir	2
El Reportatge	4
Pòrtic	5
Actualitat artesenca	6
Festa Major 2012.....	12
Vllena Trobada del Bestiari d'Artesa de Lleida	15
Coses del terme	19
<i>Paulownia</i> la fusta del futur	21
Dues visions de Praga	26
La gran decisió del joves	29
Com afecta la crisi	30
Memòria històrica	31
Mots encreuats	32
Entreteniments	33
Ho hem llegit a.....	34
Telèfons i horaris d'interès	35
Solucions als entreteniments	35

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

Ajuntament
d'Artesa de Lleida

Diputació de Lleida

INSTITUT
D'ESTUDIS
ILERDENCS

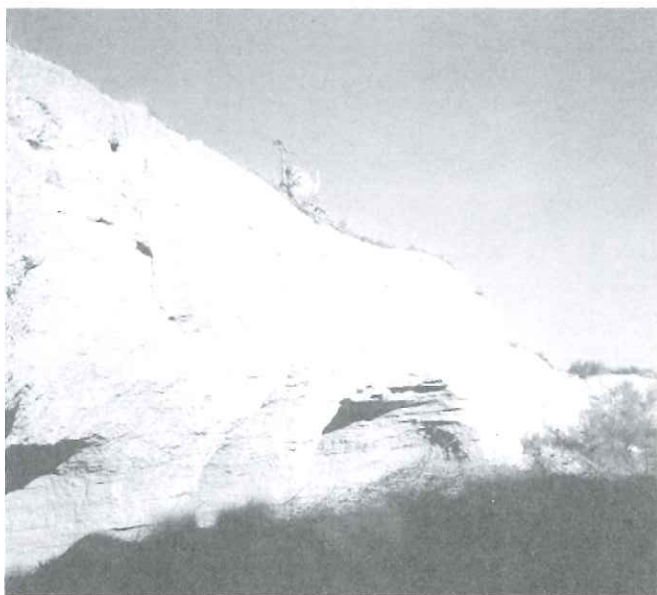
Fundació Pública de la Diputació de Lleida

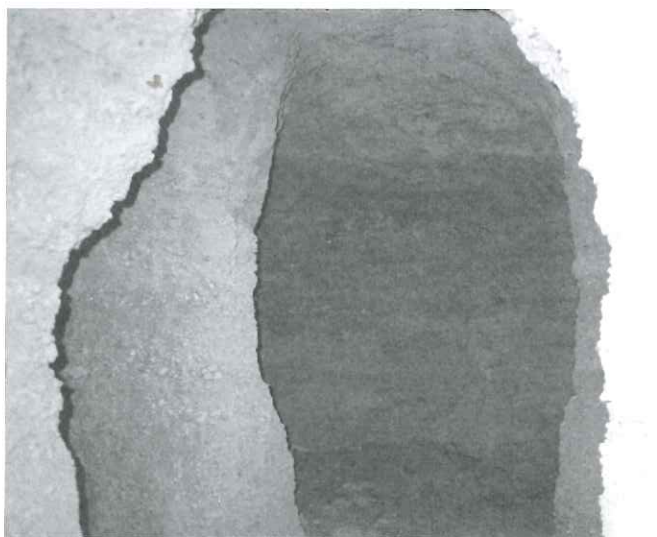
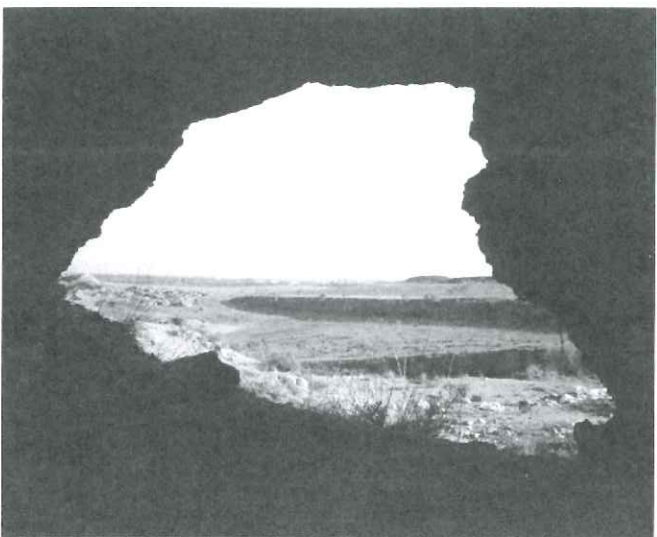

EL REPORTATGE

Gravera de Sant Esperit (Arxiu la Femosa)

En aquesta ocasió us presentem diverses imatges de la gravera de Sant Esperit, situada al costat dels dipòsits d'Alfés, avui desapareguda. En la qual els artesencs hi anaven a extreure grava per les seves necessitats al llarg del segle XX. Amb un sistema d'extracció de coves, molt característic en aquest tipus de graveres a les comarques de la plana occidental catalana.

PÒRTIC

Les festes del foc tenen un arrelament molt profund dins de la nostra cultura. Els correfocs i els balls i les colles de diables han esdevingut un dels aspectes més concorreguts i celebrats de les nostres festes majors. Juntament amb els diables, les festes del foc s'han enriquit amb tot tipus d'animalons procedents del bestiar popular i de la imaginació més descordada, com el nostre entrançable Griu, la bèstia artesenca més nostrada i coneguda.

El 4t. Festival d'Enceses del Bestiar d'Artesa de Lleida que enguany se celebrà el 7 de juliol dins dels actes de la Festa Major, ha esdevingut per mèrits propis una de les festes més importants de Catalunya en la seva modalitat. El seu format és tan singular, que fa de la festa artesenca un referent a escala nacional. Sis grups d'arreu de Catalunya mostren el millor d'ells mateixos en tres enceses. A la primera la bèstia crema entre la multitud. La segona encesa és una combinació de música, ball, pirotècnica i escenificació. I finalment la tercera esdevé una ocasió única perquè cada bèstia, acompanyada pel seu grup musical, es presenta amb el seu ball enmig de la pirotècnica més lluïda.

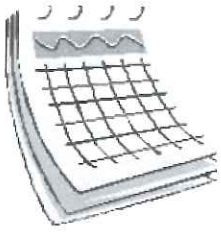

A la Trobada es nodreix els grups de petards i lluminàries per demostrar les seves possibilitats i imaginació. Un jurat escollit entre el món de la cultura i del foc valora les enceses i premia els grups segons els resultats. Cap grup, però, no marxa del poble amb les mans buides. Els premis oscil·len entre els mil euros del primer i els tres-cents del sisè. I el més important, la festa es seguida per un públic nombrós i entusiasta, d'Artesa i d'arreu de Catalunya. La Trobada és l'enveja de poblacions més grans i amb més tradició en el món del foc i del bestiar

i demostra que no calen gaires recursos ni grans desplegaments quan hi ha imaginació, capacitat i passió, amb això n'hi ha prou per encendre els somnis més desitjats. Imaginació, capacitat i passió, aquesta és la base de l'èxit de la nostra festa.

És per tot plegat que des d'aquestes pàgines volem felicitar els promotors de la Trobada perquè amb el seu esforç l'han convertit en un dels més importants, sinó el més important, dels esdeveniments que se celebren al nostre poble. Especialment al seu artífex, Josep Maria Carrera, el Ricard Batiste i tots i totes els qui col·laboren en l'empresa. Artesa de Lleida es coneix arreu de Catalunya per aquesta trobada. Des d'aquestes pàgines de la revista encoratgem als seus organitzadors a continuar muntant la festa amb el mateix esperit i entusiasme i a seguir duent el Griu i el seu seguici de diables i de grallers per tota la geografia catalana i més enllà. Persones com ells i elles mostren el bo i millor del nostre poble i fan que hom se senti orgullós de ser d'Artesa. Moltes gràcies.

ACTUALITAT

Cèlia Argilés

ARTESENCA

Fotos: Arxiu la Femosa, J. Mª Esteve, M.A. Florensa, J. Gallart, G. Garròs, J. Liarte i D. Molina

TEMPESTA DE VENT, PEDRA I PLUJA

Una espectacular tempesta acompanyada de vents huracanats, pedra de fins a 3 centímetres de diàmetre i pluja (prop de 30 l/m² en menys de mitja hora al poble) que es va enregistrar el dijous 5 de juliol a Artesa i principalment a la part est del terme municipal, va afectar greument els conreus de panís, els cereals que encara no s'havien recol·lectat, el farratges i principalment els conreus de fruita dolça. Els danys en els camps de la zones centrals i orientals del terme municipal van afectar fins al cent per cent de la collita i, en alguns casos, també van afectar greument els arbres més joves, que trigaran temps a recuperar-se. En aquestes zones del terme el paisatge de després de la tempesta era desolador. Els vents huracanats de la tempesta van fer caure algunes tanques i branques d'arbres sobre carrers, carreteres i camins, que en alguns casos van quedar tallats alguna estona. També alguns vehicles es van veure afectats per la pedregada, amb vidres trencats

i importants bonys a la carrosseria, així mateix van patir els efectes de la pedra algunes teulades i instal·lacions agrícoles.

Degut a l'impacte de la tempesta, l'Ajuntament d'Artesa de Lleida va decidir suspendre tots els actes previstos per la tarda i la nit de la Festa Major. A més del terme d'Artesa, la tempesta, que fou qualificada pels mitjans informatius com la més destructiva dels darrers 25 anys, va causar estralls en cultius i instal·lacions en altres 58 municipis de les comarques del Pla d'Urgell, l'Urgell, el Segrià, la Noguera i Les Garrigues. En total la zona afectada per la pedregada es va quantificar al voltant de les 30.000 ha.

A causa dels forts aiguats de la tempesta a la part sud del terme municipal d'Artesa i en termes veïns com Casteldans i Juneda, en algunes valls de la part sud del terme les aigües van tornar córrer pel fons dels tórrents.

Efectes de la tempesta

Tanques enderrocades per la tempesta

Pomes afectades per la pedra

Acumulació de pedra

Aigua a la Comasala

OBRES A LA CARRETERA D'ASPA

Al llarg dels mesos d'estiu la Diputació de Lleida ha dut a terme una actuació a la sortida del poble, en direcció a Aspa, que ha consistit en l'ampliació de la calçada de la carretera i la construcció de noves

voreres. Una obra que, amb un pressupost de 81.007,95 euros, ha estat executada per l'empresa DECOBLOCK, SL.

Les obres durant el seu desenvolupament

Aspecte final

REVELLA DE SANT JAUME

De nou Sant Jaume i la seva revetlla que se celebra cada any a Artesa. En aquesta ocasió es va dur a terme el 26 de juliol, amb el següent programa d'actes:

A 2/4 de 10 del vespre, a l'inici del carrer Sant Ramon, es van encendre tots els fanals que portava la quitxalla, per tal de dur a terme la tradicional Processó de fanalets, la qual va comptar amb la col·laboració del GRIU I ELS SEUS ACOM-

PANYANTS, fins a arribar a la Pista Poliesportiva. A les 10 del vespre, va tenir lloc un SOPAR DE GERMANOR, amb entrepà de llonganissa, pel qual calia pagar 1 euro. Aquest entrepà era el que es va decidir ajornar per la Festa Major a causa de la tempesta.

El servei de bar va anar a càrrec de l'AMPA de la Llar d' Infants Rialles i el sarau de Ball va anar a càrrec del GRUP PANAMÀ.

Processó de fanalets amb el Griu i acompanyants

Actuació del Griu i acompanyants

Sessió de ball

Sopar de germanor

SOPAR SOLIDARI (Fotos: Jaume Liarte)

El Consell Parroquial va organitzar, per segon any consecutiu, un sopar solidari. La festa va tenir lloc el dissabte dia 21 de juliol a la Plaça Major. Els assistents van gaudir d'una bona vetllada, amb un

bon sopar (organitzat per les mestresses) i un festival d'escala en hifi, en el que van actuar grups d'infants i adults del poble.

Aspecte de l'assistència al sopar

Actuació d'escala en hi-fi

Actuacions d'escala en hi-fi

CINEMA A LA FRESCA JULIOL I AGOST

14 de juliol	Los juegos del hambre
22 de juliol	El exótico hotel marigold
29 de juliol	Proyecto X
4 d'agost	Por fin solos
10 d'agost	Acto de valor
14 d'agost	Men in black 3
18 d'agost	Blancanieves y la leyenda del cazador
25 d'agost	Sacame del paraiso

CURSETS DE NATACIÓ

Del 9 al 27 de juliol l'AMPA de l'escola Els Til·lers, organitza els cursets de natació. Aquesta activitat suposa una ocupació de les piscines municipals de les 10 del matí a les 2 del migdia, amb dos grups simultanis fent les activitats. Hi han participat 75 nens i nenes. El dia 28 de juliol es va fer la festa de

cloenda, amb el lliurament de diplomes i un obsequi record.

A banda dels cursets de l'AMPA també s'ha fet en el mateix període, un curs de natació per a adults de 8 a 9 del vespre. I els més grans de la llar d'infants ho han fet de 4 a 5 de la tarda.

BALLADA DE SARDANES

El divendres dia 17 d'agost va tenir lloc a Artesa de Lleida, una ballada de sardanes a la fresca, organitzada pel Consell Comarcal del Segrià i l'Ajuntament, que va comptar amb la participació de diferents colles de fora vila.

La Cobla Jovenívola de Bellpuig va estar l'encarre-

gada de musicar les diferents sardanes, entre les quals va interpretar la sardana que el mestre Tomàs Gil i Membrano, que era present a l'acte, va dedicar al nostre poble.

En acabar es va servir entrepans de llonganissa pels participants i assistents.

Membres de l'Agrupació Sardanista d'Artesa

FESTA DE SANT RAMON

El dia 31 d'agost, festivitat de Sant Ramon, és declarat dia de festa local al nostre poble, i per tal de commemorar-lo, com cada any, se celebren diversos actes, en que els més destacats són els que es fan al Passeig i ermita de Sant Ramon. Enguany els actes van començar a 2/4 de 10 del matí, amb el volteig de campanes.

A les 10 del matí com a novetat, es va fer una ofrena floral a l'ermita de Sant Ramon, i es va instal·lar al Passeig de Sant Ramon un punt de venda de flors. A 2/4 d'11 del matí, es va celebrar Santa Missa,

a l'entorn de l'ermita i en acabar es va venerar la relíquia del sant que es custodia a l'ermita. A 1/4 de 12, al passeig es va servir coca i xocolata per a tothom.

A 2/4 de 12, al mateix passeig va tenir lloc l'actuació de l'Albert Show, espectacle d'animació musical, màgia, fantasia i humor.

A 2/4 de 7 al teatre municipal, Escala en Hifi, a càrrec del grup de nens i nenes de l'esplai d'estiu organitzat per l'AMPA de l'escola els Til·lers.

Missa a Sant Ramon

Coca i xocolata pels assistents

Espectacle infantil

SARDANES. MÁRATÓ PER LA POBRESA

L'Agrupació Sardanista d'Artesa de Lleida, vol agrair a tot el poble, la seva col·laboració a la ballada de sardanes que varem organitzar el passat 28 de maig amb motiu de la Marató per la Pobresa.

Es varen recaptar 281 euros els quals varen passar a augmentar la quantitat que es va recollir durant tots els actes que van tindre lloc en el nostre poble. **MOLTES GRACIES ARTESA !!!**

Membres de l'Agrupació Sardanista d'Artesa

FESTA MAJOR 2012

Fotos: Arxiu Femosa, Isidre Drudis, J. M. Esteve,
M. A. Florensa i J. Gallart

Cèlia Argilés

Enguany la Festa Major del nostre poble es va celebrar entre el 4 i el 7 de juliol i la programació fou la següent:

Dimecres dia 4

A les 10 del vespre.- CARAGOLADA. Per gentilesa del restaurant Antoni Rúbies, (d'Artesa de Lleida, ubicat a *cal Mateu* al carrer del Pla d'Urgell), a les piscines municipals.

A les 11 del vespre.- REMULLADA NOCTURNA a les piscines, on els nens i nenes s'ho van passar d'allò més bé.

Dijous dia 5

En el programa estava previst que es farien els actes següents:

A les 8 del vespre.- FUTBOL, Cadet, Juvenil i Veterans entre els pobles d'Artesa de Lleida - Puigverd de Lleida

A les 10 del vespre.- SOPAR DE GERMANOR, amb entrepà de llonganissa i vi al preu d'1€, a la pista poliesportiva

A les 11 del vespre.- PREGÓ DE FESTA MAJOR,

El "xiringuito" de la Festa Major

a càrrec de l'Il·lustríssim Sr. President de la Diputació de Lleida Sr. Joan Reñé, acompanyat per l'Il·lustríssim Sr. President del Consell Comarcal Sr. Pau Cabré.

A • de 12 .- ACTUACIÓ DEL GRUP COMBO D'ARTESA .- "Salta i Empeny" i les " Pink Day" com a teloneres, a l'envelat

Però a causa de la tempesta de pluja, pedra i vent que es van produir a mitja tarda es van suspendre tots els actes, fins i tot el pregó de Festa Major, i només van actuar els dos grups de combo d'Artesa.

Divendres dia 6

A les 10 del matí.- BICICLETADA, organitzada per l'AMPA del col·legi els Til·lers. Es van recórrer fer dues rutes diferents pel terme, una per a petits i l'altra per més grans.

Des de 2/4 de 12 i fins a les 2 del migdia, i de 2/4 de 5 a 2/4 de 8 de la tarda.- JOCS AQUÀTICS a les piscines municipals

Jocs aquàtics

A 2/4 de 8.- ESPECTACLE INFANTIL amb música, ball i danses al passeig del cementiri

Espectacle infantil

A les 7 de la tarda.- FUTBOL, categories pre-benjamí, benjamí, aleví i infantil entre Artesa de Lleida - Puigverd de Lleida.

A 2/4 de 9 del vespre.- BALL DE TARDA amb l'orquestra NUEVA ETAPA

A les 9 del vespre 2ª MARTINADA POPULAR, organitzada pel grup de joves l'AJALL, i que va consistir en un sopar a la Plaça de les Albízie.

Equips que van participar als partits de futbol del divendres

Preparació del sopar del jovent"

Jocs infantils al passeig de Sant Ramon

Ball de tarda per l'orquestra Nueva Etapa

Ballada de sardanes al passeig de Sant Ramon

A les 11 del vespre.- **CONCERT** amb l'orquestra **NUEVA ETAPA** i tot seguit ball de nit amb la mateixa orquestra.

A 2/4 de 3 de la matinada ball amb la música de **TETE PRODUCTIONS** i l'espectacle **Ibiza Glamour Show 2012**.

Dissabte dia 7

D'11 del matí a 2 del migdia.- **FESTA I FUSTA**, jocs de fusta gegants per a totes les edats, al Passeig de Sant Ramon.

A les 12.- **BALLADA DE SARDANES**, amb la cobla Contemporània, al Passeig de Sant Ramon, i en acabar es va fer Vermut Popular.

A 2/4 de 7 de la tarda.- **VIIª TROBADA DE BESTIARI POPULAR I FESTIU DE CATALUNYA**. Per la importància de l'acte, integrat dins de la Festa Major, i del qual es

Vermouth a la Llar de Jubilats

va fer també un programa a part farem menció d'aquesta notícia de manera independent .

A 2/4 de 9 de la tarda.- BALL DE TARDA amb l'orquestra BLANES a l'envelat

A la 1 de la nit.- BALL DE NIT amb la mateixa orquestra a l'envelat

A 2/4 de 5.- Música amb TETE PRODUCTIONS a l'envelat.

Diumenge dia 8

Durant tot el dia MULLA'T PER L'ESCLEROSI MÚLTIPLE a les piscines municipals

A 2/4 de 12 del matí l'ESBART DANSAIRE SICORIS va actuar amb balls tradicionals catalans a la Sala del Teatre

Actuació de l'Esbart Dansaire Sícoris

La Coral la Primavera Artesenca

A la 1 del migdia.- MISSA MAJOR cantada per la coral LA PRIMAVERA d'Artesa de Lleida
I a 3/4 de 2 del migdia.- VERMOUTH a la Llar dels Jubilats.

A 2/4 de 7 de la tarda.- ANIMACIÓ INFANTIL amb el grup ENCARA FAREM SALAT amb l'espectacle

Actuació del grup d'escala en Hi-fi CAVA

FESTA SALADA, a la Plaça Major
A les 8 del vespre.- ESPECTACLE FEM POBLE, a l'envelat amb els grups locals:

Espectacle d'animació infantil

- NEMON-HI! Joan Cassola, Jordi Oró i Josep Rebull
- FEM SIROLL grup de percussió
- ESCALA HI-FI amb el grup CAVA

L'acte va estar presentat per: Pere Joan Álvarez, corresponsal de Catalunya Ràdio a Lleida i per Anna Solsona, presentadora i locutora de ràdio. De divendres a diumenge CÀRITAS Parroquial d'Artesa de Lleida va organitzar una TOMBOLA benèfica a la Casa Parroquial

Durant tots els dies de la Festa Major hi va haver una exposició de fotografies, a la Llar de Jubilats

Actuació de J. Cassola, J. Rebull i J. Oró

Actuació del grup de percussió Fem Siroll

VII^{ena} TROBADA DEL BESTIARI D'ARTESA DE LLEIDA

Cèlia Argilés

Fotos: Arxiu Femosa, J. M. Esteve, M. A. Florensa i J. Gallart

La Puput d'Alcarràs

El Ferafoc de Sant Quintí

amb Inici de la plantada de les bèsties a la Plaça Major. Seguidament es va donar la benvinguda a les colles amb la presentació del grup Flabiolaires de l'Escola els Til·lers d'Artesa de Lleida i va tenir lloc la MOSTRA DE BALLS DEL BESTIARI, amb una ballada individual de lluïment de cada una de les bèsties.

El Voraxcis d'Igualada

El dissabte 7 de juliol, dins els actes de la Festa Major, i per setè any consecutiu, es va celebrar, al nostre poble, la **Trobada del Bestiari**, la qual esdevé un dels actes més importants i multitudinaris de la festa.

A l'edició d'enguany hi van participar:

La Puput d'Alcarràs (Segrià).

La Víbria del Poblenou (Barcelonès).

El Drac de la Geltrú (el Garraf).

El Cabrot del Vendrell (Baix Penedès)

El Voraxcis d'Igualada (l'Anoia).

El Ferafoc de Sant Quintí de Mediona (Alt Penedès).

El Griu d'Artesa de Lleida (Segrià)

Els actes van començar a 2/4 de 7 de la tarda,

El Drac de la Geltrú

Tot seguit va tenir lloc l'inici de la desfilada de la colla infantil **ELS DIABLONS DEL GRIU** d'Artesa de Lleida i de la colla convidada infantil **ELS INFERNALS DE GAVÀ** i la tabalada, que va anar a càrrec dels grups de percussió **FESTA'M TAM I KUMBEVA**.

A 2/4 8 de la tarda va tenir lloc el **Correfoc infantil**, pels carrers de l'entorn de l'església i de la plaça de la població, a càrrec de la colla convidada **ELS INFERNALS DE GAVÀ** i **DELS DIABLONS DEL GRIU**.

Els actes de tarda van acabar amb una **exhibició de les colles i Traca final**.

Després que les colles recuperessin forces en un sopar de germanor a la zona de pícnic del recinte

El Cabrot del Vendrell

esportiu, en què van degustar una cassola de tros, típica de la nostra població, els actes de la trobada es van reprendre a 1/4 de 12 de la nit, a la Plaça

La Víbria del Poble Nou

Actuació del grup de flabiolaires

Actuació del grup de percussió

Correfoc dels Diablons del Griu

Major, amb un escalfament musical a càrrec del grup **LES MAMELLES DE LA VÍBRIA**.

A 2/4 de 12 de la nit, va començar el **4rt Festival d'Enceses del Bestiari de Catalunya**. Es tracta de **tres enceses** que fan les bèsties dels diferents grups participants, les qual valora un jurat

Diablons del Griu

per tal d'atorgar els premis. El jurat, enguany, va estar format per **Sete Udina** de l' Agrupació del Bestiari Festiu de Catalunya, **Jaume Domingo**

Correfoc dels diables de Junda

diputat del Parlament de Catalunya, **Joan Baró** de Rodamusic, **Miquel Pujol** de la Pirotècnia Catalana, **Felip Gallart** escriptor, **Josep Mª Forné** president d'Òmnium Cultural de Lleida i **Eva Sànchez**. Secretària del Jurat i secretària de l'Agrupació, sense dret a vot. Tots ells són persones que pertanyen al món de la cultura i del foc.

En la primera encesa les bèsties van entrar a la plaça una rere l'altra, mentre eren anomenades pel seu nom, i van cremar entre la multitud que presenciava el correfoc.

En la segona encesa les bèsties van entrar a la plaça amb la música i ball pròpies de cada colla. La tercera encesa va consistir en el lluïment de la bèstia en solitari.

L'acte va finalitzar amb un castell de foc i la música amb el grup "Les Mamelles de la Víbria". A continuació el jurat va efectuar la puntuació de les actuacions de les colles participants, en què es va valorar:

Actuació del Cabrot del Vendrell

Actuació del Drac de la Geltrú

1. Posta plàstica de l'encesa, Bèstia en combinació amb el foc.
2. Ball de protocol i escenificació
3. Colors
4. Tipus de pirotècnia
5. Durada de l'encesa

I a continuació es va fer el lliurament dels premis en les seves diverses categories

Els "PREMIS GRIU" a les millors enceses la classificació fou la següent:

1er premi de 1000 euros: **El Drac de la Geltrú** (145 punts).

2on premi de 800euros: **La Puput d'Alcarras** (143 punts).

3er premi de 600 euros: **El Ferafoc de Sant Quintí de Mediona** (127 punts).

Actuació de la Puput d'Alcarràs

En els de PREMIS PARTICIPACIÓ concedits i patrocinats per L'Agrupació del Bestiari Festiu de Catalunya l'ordre fou el següent:

4art premi de 400 euros: **El Cabrot del Vendrell** (120 punts).

5è premi de 300 euros: **El Voraxcis d'Igualada** (116 punts).

6è premi de 300 euros: **La Víbria del Poble Nou** (115 punts).

PREMI PIROTECNIA CATALANA, per al guanyador del Festival.

400euros amb material pirotècnic: **El Drac de la Geltrú**.

La festa va finalitzar a la matinada amb l'actuació del grup musical **PASTORETS ROCK** que va fer les delícies dels assistents.

Actuació del Ferafoc de Sant Quintí

Actuació de la Víbria del Poble Nou

Lliurament del premi als vencedors

Actuació del grup musical Pastorets Rock

COSES DEL TERME (3): L'AIGÜERA

Adolf Costafreda

El títol potser hauria de ser **Les Aigüeres**, però quedem-nos tal i com està tot i que parlarem de les dues:

Com és sabut (o no tan sabut), abans de passar el canal d'Urgell, Artesa es bastia del subministrament d'aigua gràcies a dues basses per emmagatzemar la de les pluges: la Bassa Bona i la Bassa Bovera,

Inici de l'Aigüera

o sigui, la bassa per aigua per beure les persones i la bassa per abeurar els animals. La primera (ara enrunada, però encara es pot veure la seva silueta) estava situada entre el xalet del Pico i el Cementiri i, la segona, era on és ara la plaça Major, o sigui, des de darrera de l'Església fins a *cal Marquet* i de *cal Manyana* fins a *cal Silvestre*, grosso modo, és clar. Totes dues basses s'omplien d'aigua de pluja i, per aquesta necessitat o qüestió, hi havia les aigüeres.

Les aigüeres no eren res més que unes grans fasseres construïdes al peu de les serres les quals arreplegaven tota l'aigua que baixava pels pendents i la conduïa fins a les basses. De l'aigüera de la bassa Bovera no en sabem res tret que, el seu final, passava pel mig de l'actual carrer del Castell, però podem deduir que arreplegava l'aigua dels alts de Sant Esperit i Rocafort. De l'aigüera de la Bassa Bona en sabem alguna cosa més o, almenys, ens ha quedat el topònim en els ramals de reg actuals. L'aigüera principal o de la Bassa Bona començava sota la serra Blanca (on avui hi ha el dipòsit nou) i arreplegava l'aigua que baixava, des d'aquest lloc i la part de la serra que, ara, està plantada de pins; el Racó i el Barranc. Quan es va construir el canal d'Urgell, llavors que l'Aigüera encara estava en ple rendiment, es va fer un pont perquè aquest passés per sota del canal. Aquest lloc encara és visible avui. Quan el canal ja estava en ple funcionament i es

van construir els ramals de reg, un dels quals passava (passa) pel vell traçat de l'aigüera i, vés per on, aquest ramal és, encara avui, el ramal de l'Aigüera. Per estar més segur del que dic ho vaig preguntar a en Joan Besora, l'actual sequier, i aquest m'ho va confirmar. Però em va dir allò que jo desconeixia, i és que, el ramal de l'aigüera, a partir el Collet, és bifurca en dos. L'un passa pels alts de la Llacuna (trossos del Capell i *Perejoanet*) i tira cap a l'actual Sevillà. L'altre, en canvi, passa per darrera de les cases de la Raval dels Molins (avui Mestre Ginera), Aquest, doncs, va directe a la Bassa Bona, l'altre, però, també hi fa cap, donant més tomb. Quan es va construir el subcanal, es va obrir una boquera al lloc just per on passava l'aigüera i, doncs, aquesta boquera és, per a tots els regants, la boquera de l'aigüera.

Així com la Bassa Bovera era tocant al poble i s'hi podia portar els animals perquè hi beguessin directament, l'aigua de la Bassa Bona cadascú l'havia d'anar a cercar amb els mitjans de què disposava. El mitjà més corrent era anar-hi amb

Punt per on l'Aigüera pasa sota el Canal d'Urgell

Boquera de l'Aigüera

animals carregats amb els *argadells* i quatre càntirs. L'aigua de la Bassa Bovera, a més d'abeurar els animals, també estava disponible per apagar possibles incendis d'alguna fumera o casa del poble i (ara potser pixaré fora del padellàs perquè de tot això no en tic cap constància) també per subministrar aigua (a través d'un regueró o canonada) als safareigs o rentadors públics. Aquests rentadors que jo encara he vist (ja inservibles, entre les herbes que el cobrien del tot) estaven situats on avui hi ha el bar de la Llar del Poble. Es van desmuntar, doncs, l'any 1949 o 50, quan es va construir l'esmentat edifici. Constaven de dues basses fetes amb pedra, una a tocar de l'altra encara que en diferents nivells. La de dalt donava l'aigua a la de sota. Les pedres de sobre, ben picades estaven decantades cap endins dels rentadors per facilitar la feina a què estaven destinats: el rentador de sota servia per ensabonar i rentar la roba i, el de dalt, per esbandir-la. Si aquests rentador eren d'abans de passar el Canal d'Urgell, no és descabellat pensar que

Estat actual de la Bassa Bona

necessitessin un subministrament d'aigua de tant en tant. L'almudifar (agutzil de llavors) devia ser l'encarregat de donar l'aigua un o més cops per setmana, sempre segons la disponibilitat o nivell de l'aigua de la bassa.

Cap allà al 1880 (no recordo bé la data) es va construir el dipòsit vell i també la Font; en aquells moments, doncs, les basses ja van deixar de fer les seues funcions. Segons diuen, la Font es va construir al davant de la casa de *ca l'Elena*, però més tard es va traslladar on jo encara la recordo: a tocar de la casa de *cal Pelat*, on avui hi ha Catalunya Caixa. Aquesta font tenia dues grosses canelles i, al seu darrera (a la fotografia no es veu) hi havia quatre llargues piques (una darrera l'altra) per aprofitar l'aigua que es perdia per les aixetes o se sobreeixia dels càntirs o galledes en omplir-les. Aquestes piques servien per abeurar els animals. Originalment la Font estava rematada, com a guarniment, per un cap de dona del qual, popularment, se'n deia el *cap de la Senyora*.

La font de la Plaça (davant de *Cal Pelat*)

PAULOWNIA: LA FUSTA DEL FUTUR

Miquel Mazarico i Ramon González (Tècnics de l'Enginyeria Punt5 Enginy)

HISTORIA I ORIGEN

La *Paulownia* deu el seu nom a la Gran Duquesa Anna Pavlovna de Rússia, filla del tsar Pau I de Rússia. També és conegut com l'arbre de l'emperadriu. Encara que és originària de Xina, Laos i Vietnam, es conrea comercialment des de fa temps a Corea i Japó, on es coneix amb el nom de Kiri, Shima-giri o Kawakami (que en realitat aquesta

Plantació de *Paulownies*

última és una espècie de *Paulownia*). En llengua anglesa es coneix com a Empress tree, princess tree, Sapphire princess, Sapphire Dragon o Foxglove tree.

A nivell comercial el nom més utilitzat a molts països és *Kiri*. A l'Estat espanyol el nom comú és Paulònia encara que és més normal utilitzar el seu nom científic *Paulownia* perquè no és una espècie, sinó un gènere amb disset espècies diferents, segons alguns experts i sis espècies, i la resta com a varietats o subespècies per altres.

L'espècie més coneguda des de fa anys és la *Paulownia tomentosa*, degut a les característiques de les seves fulles. Aquesta espècie s'utilitza a Europa des de l'any 1834, degut al seu alt valor ornamental, tant per les seves flors com la grandària de les seves fulles, sobretot a arbres joves. De totes maneres les que més s'utilitzen en explotacions forestals són les *Paulownies elongata*, *Paulownia fortunei* i la *Paulownia kawakamii*.

QUÈ HEM DE SABER?

Les *Paulownies* estan considerades com a una de les espècies vegetals de major producció de

biomassa. Existeixen arbres de major creixement en alçada, però amb menys gruix de tronc i amb més baix valor comercial. El seu creixement exagerat la converteix en molt rendible sigui quin sigui el destí que li vulguem donar. Trobem empreses que s'encarreguen de tots els treballs, només hem d'obrir-los la porta i ells et tallen els arbres i s'encarreguen del transport. Se sol pagar al voltants d 30 o 40 euros la tona encara que es diu que difícilment aconseguim un preu superior als 10 euros/Tm. Per aquesta finalitat es realitza una plantació en un entorn molt tancat entre 2m x 3m i 2,5m x 4m, amb què aconseguim una densitat de 1600 peus per hectàrea. D'aquesta manera aconseguim rendiments de 35 a 45 tones anuals i per hectàrea de biomassa aprofitable suficientment seca, encara que hi ha finques que excepcionalment superen les 60 tones. Amb un nivell d'humitat de l'entorn al 30%, la fusta de *Paulownia* té un poder calorífic aproximat a 3000 Kcal/Kg i si està absolutament seca s'aproxima a 4500 Kcal/Kg.

La *Paulownia* ens recorda a la fusta dels freixes. És molt clara i de gra fi, molt fàcil de treballar. Aquest sistema de cultiu fa que els troncs pugin rectes i sense nusos cosa que fa que sigui fusta de primera qualitat. Aquesta estabilitat dimensional converteix al *Kiri (Paulownia)* en bona matèria primària per a fusters.

Plantació de *Paulownies*

La *Paulownia* és quasi tan lleugera com la fusta de bassa (la seva densitat està entre 290 i 250 kg/m³) però més resistent (aproximadament el doble), aquesta excel·lent relació resistència-pes fa que alguns considerin aquesta fusta anàloga a l'alumini, això fa que sigui substituïda per la de bassa en el món de l'aeronàutica. Igualment aquest baix pes específic fa que sigui ideal per a mobiliari

Plantació de *Paulownies*

d'embarcacions i de caravanes i autocaravanes convertint-la en un bon aïllant tant tèrmic com acústic. Al Japó hi ha zones que l'economia depèn en gran part de la fusta de les *Paulownies* així arriba a tenir museus específics, on poder observar des d'instruments musicals fins a calçat agrícola, entre d'altres exemples. Per posar un model recent d'instrument musical, la guitarra elèctrica Dean ML XM, té el màstil de fusta d'arç però el cos està fet íntegrament de fusta de *Paulownia*.

La *Paulownia* és impermeable i imputrescible, per tant ideal per exterior. Continuament es busca noves aplicacions per a la *Paulownia* i és elegida per alguns constructors d'alaies, les taules de surf artesanals de fusta. De fet com a anècdota entre els surfistes està despertant veritables passions, només heu d'escriure surf i *paulownia* en un buscador d'Internet. Una altra de les utilitats de la *Paulownia* és la generació de biomassa per a centrals tèrmiques. En aquest cas, es tallen cada 2 o 3 anys i no se seleccionen brots, sinó que es deixa créixer tot. Tant si la fusta es destina a cremar o a fusta es veu

beneficiada pel seu ràpid secats, uns 40 dies a l'aire lliure. En aquest temps passa de 40-55% d'humitat en la talla a un 12% aproximadament. La facilitat de treure l'escorça dels trossos se suma als seus nombrosos avantatges. A l'orient s'utilitza des de l'antiguitat, però és ara quan les seves característiques estan afavorint la seva entrada en mercats internacionals. Des de fa uns anys es cultiva comercialment als EEUU, on s'ha millorat genèticament. Igualment es cultiva a Austràlia, centre i sud d'Amèrica i per la resta del món. Al nostre país fa poc que es cultiva i ha estat a nivell experimental. Petits terrenys amb diferents climes i propietats, així com diferents tècniques de cultiu. De totes maneres aquestes explotacions no estan en disposició de donar fusta en la majoria dels casos i quan ho estan no són capaços de subministrar quantitats comercials degut a la poca extensió del terreny cultivat. Tampoc no ha estat una de les fustes tradicionals a importar per la majoria de professionals de la fusta, degut que no es coneix gaire, encara que això poc a poc començarà a canviar.

AVENTATGES I COM PLANTAR

PAULOWNIES

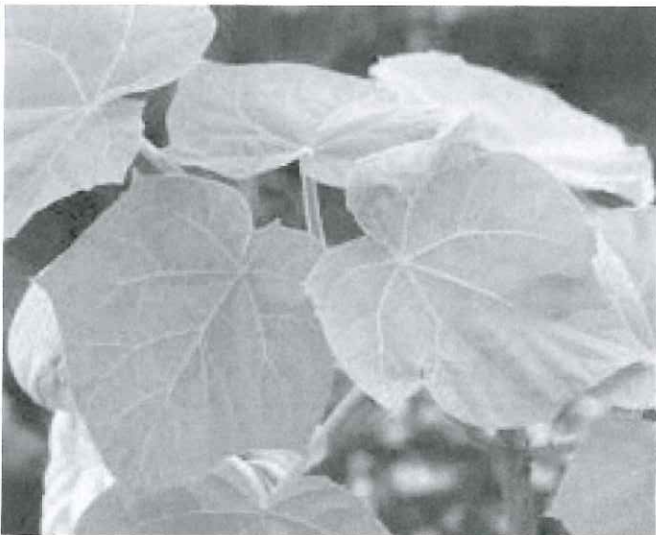
Les *Paulownies* són arbres caducifolis, aporten a la tardor abundants capes de fulles de ràpida descomposició. Aquest compostatge millora la qualitat del subsòl, tant físicament com química degut a la riquesa de nitrogen de les seves fulles, per això es planteja la plantació de *Paulownies* per recuperar terrenys pobres. Existeixen projectes arreu del món on la plantació d'un milió de *Paulownies* en terrenys contaminats i empobrits, on les seves fulles són un bon farratge pel bestiar.

Al marge del seu ús ornamental hi ha l'ús forestal que es basa en un ràpid creixement, així és un arbre de major generació de fusta en pocs anys i excel·lents característiques. Per l'adaptació en diferents marges climàtics i edafològics, sempre que el terra no sigui molt argilós i a nivell freàtic estigui a 2m de profunditat mínima perquè les arrels són verticals i profundes i es poden podrir, permeten que la *Paulownia* busqui la humitat necessària en climes semiàrids, sempre que els dos primers anys hagin estat regats. Això no ens ha de confondre. Una cosa es sobreviure en terrenys semiàrids, i un altre és que les condicions que tingui el terreny siguin les òptimes pel creixement espectacular que es desitja a una explotació forestal. Per això una bona quantitat d'aigua és necessària durant tota la vida de l'arbre, i quan el clima no t'acompanya aplicar els sistemes de reg artificial adients. Hem de tenir clar que no podem pensar a plantar *Paulownies* si no tenim un terreny, però tampoc tots els terrenys són bons per a gaudir d'una plantació de *Paulownies* perquè no totes les terres

tenen les mateixes característiques. El més important és l'aigua, tenim aigua?. La *Paulownia* necessita aigua. Si el clima no ens aporta aigua suficient a la primavera i algun xàfec a l'estiu, harem de regar al menys els dos primers anys. El reg per goteig és l'ideal, sempre que la nostra butxaca ens ho permeti. Així podrem fer moltes petites regades quan la *Paulownia* està recent plantada, les seves arrels estan prop de la superfície les farem créixer i més espaiats a mida que vagin creixent i guanyin profunditat. La *Paulownia* necessita molta respiració a les seves arrels, per tant no les submergirem en aigua. La taula d'aigua o nivell freàtic estarà a més de 2 o 2,5 metres de profunditat. El terra ha de ser solt i lleuger.

Un altre factor important a tenir en compte pel cultiu és el PH del terra i en certa mesura l'aigua de reg. Són ideals els valors compresos entre 6 i 7,5; 6,5 és el valor òptim, també és acceptable valors entre 5,5 i 8 encara que tenim casos en què la *Paulownia* arriba a adaptar-se a valors de PH 5 i a PH de 8,5.

Fulles de Paulownia

Tindrem problemes amb terrenys o aigües salobres. Sorpren la quantitat de contingut orgànic que suporta així pot ser regada amb aigües fecals o amb purins. Suporten gran quantitat de fem o de compost de nitrogen (nitrats, urea...). Agafarem un adob d'acció bàsica o àcida en funció del PH del terra que afavoreixi la seva absorció. En cas que s'hagi de preparar el terreny, hauríem de tenir en compte la idoneïtat de repartir l'adob en el moment de la seva correcta distribució sobretot si són fems (de 20 a 30 tones per PH). Una vegada ha arribat el moment d'adquirir les *Paulownies* triarem el distribuïdor, contactarem amb ell amb temps suficient per assegurar que tindrà la quantitat suficient de *Paulownies* que necessitem per la data prevista que pot ser a la tardor si no s'esperen gelades o més freqüentment a la primavera, quan ja no tinguem

riscos de gelades. Les *Paulownies* aguanten baixes temperatures, arriben a resistir fins a 20 graus sota zero. Hem de tenir clar el destí que els volem donar, si seran per a biomassa, en plantarem fins a 1600 per hectàrea i fins a 1000 si pensem obtenir-ne fusta de qualitat. En aquest cas anirem aclarint a mida que guanyin alçada, en deixarem 500 entre el segon i el quart any, segons el creixement, per deixar-ne unes 250 si volem deixar-los més anys dels habituals per obtenir una fusta de qualitat superior. És preferible plantar quan el terra estigui humit. Si el terreny està sec i disposem ja d'instal·lació de reg automàtic farem una regada prèvia. Aquesta humitat és necessària i és el factor més important per aconseguir l'èxit. Utilitzem el sistema que sigui, goteig, reg manual o pregàries al déu de la Pluja, hem de garantir que les arrels no passin sequera durant les primeres 4 setmanes. Després

Fulla de Paulownia

ja seran elles les que s'encarregaran de buscar, si nosaltres fallem per algun motiu, aquesta aigua que necessiten. En aquest cas la sequera moderada no provoca pèrdues, però sí es notarà en el creixement. Abans de plantar és convenient mirar el sistema de plantació ja que a les grans plantacions és necessària l'ajuda dels serveis d'una empresa amb maquinària de plantació automatitzada. Una vegada feta la plantació evitarem la competència de males herbes. El terreny pot estar sotmès a gradació (és l'operació d'extirpar del sòl proper a la soca, les males herbes que consumeixen humitat), sempre que el tractorista no s'apropi massa als arbres. El que creixi al costat s'eliminarà manualment. Evitarem l'ús d'herbicides

per motius ecològics, però si no tenim més remei en farem servir un de contacte tot utilitzant pantalla per evitar que toqui el tronc (molt absorbent quan són joves). Intentarem evitar els herbicides a base de Glifosato que serà absorbit per les arrels i pot causar més perjudicis que beneficis. A més a més que es malmet l'aigua subterrània.

Les tècniques que cada vegada compten amb més adeptes consisteixen a deixar tot el creixement a la planta, sempre que sigui un únic tronc principal i les branques laterals que per molt que creixin no puguin competir amb el tronc principal. Aquestes branques es podaran a l'hivern, deixant quasi tot el tronc lliure. Aquest cicle es tradueix en un augment del tronc, que és en definitiva el que es pretén. Si durant el primer any no agafen l'alçada desitjada, haurem de tallar a ras de terra. Resumint, si al poc temps de plantar veiem que estan sortint dos troncs, n'eliminarem un i no tocarem res més durant un any. Si el tronc no ens arriba als quatre metres d'alçada, és el que sol passar quan les condicions no són les

Taulers de *Paulownia*

òptimes, i tenim molts factors que ho poden fer (tipus de terra, falta de reg, falta d'adob, mala elecció de les dates de plantació...), tallarem les **Paulownies** a rans de terra al final de l'hivern, perdrem un any de creixement, però això haurà servit per produir un bon sistema d'arrels i el rebrot serà espectacular, superarà en creixement a les que ja hi eren sense tallar, i si bé no superarem l'alçada, sí superarem la qualitat perquè aquests metres seran de creixement continu, proporcionant una fusta recta i uniforme.

CARACTERÍSTIQUES

Creixement ultra-ràpid, d'alguns metres per any, en condicions ideals.

Bon arbre ornamental i d'ombra.

Caducifoli. Presenta repòs hivernal, variable en funció de la climatologia i perd totes les fulles a l'hivern.

Apte per sistemes agroforestals. No és un arbre excloent.

Fusta d'excel·lent qualitat.

L'alçada màxima és superior als 30 metres, amb un tronc d'un metre de diàmetre.

Apte per gran varietat de climes i terres. Bon tallavent.

Magnífic arbre d'ombra. Ombra en funció de la densitat d'arbres plantats.

Molt ornamentals, són d'utilitat en parcs, jardins, camp, ciutat, zones industrials, camps de golf, passejos, etc.

Recuperació i estabilització de terrenys. Control de l'erosió.

Lluita contra la pol·lució.

Resistent a condicions moderades de sequera una vegada desenvolupat.

En llocs de climatologia més freda, com la Península Ibèrica, es poden obtenir alçades entre tres i quatre metres el primer any.

El creixement es concentra a la primavera i estiu. L'inici es constata a partir de febrer- abril, depenent de la zona.

En cas que el creixement no sigui l'esperat degut a atacs per plagues, males tècniques culturals, accidents, etc., només cal tallar de nou la planta a ras de terra a principis de primavera i de tots els brots deixar sols els més vigorosos.

Els arbres es poden tallar des que tenen un any (per petits postes) fins que tenen entre cinc i deu anys o més per fusta de superior qualitat. Les arrels són molt poderoses, amb una profunditat de fins a nou metres, però no tant nocives com la d'altres espècies d'arbres.

No es recomana plantar *Paulownies*, ni altres arbres de gran desenvolupament prop de murs, construccions, conduccions d'aigua o sota de cablejat elèctric.

L'alçada de la copa pot sobrepassar amb facilitat els deu metres d'alçada.

Les fulles són de mida gran, sobre tot les del primer any de creixement, de més de 60 cm. d'ample. Utilitzat com a farratge. Tant fresc com a fenificació. De molt ràpida descomposició, forma un excel·lent compost.

Aporta material orgànic al terra, enriquint-lo. Flors blanques i violetes, en forma de campana, d'uns 7-8 cm.

Comestible per animals, també són consumits com

a verdura en amanides en alguns països. Molt mel·lífera, mel d'excel·lent qualitat. Època de floració: Hivern- primavera.

UTILITATS

Fusteria en general.
 Construcció de mobles i armaris.
 Construcció de portes i finestres.
 Construcció de panells i parets.
 Construcció d'instruments musicals.
 Construcció de joguines i artesanía.
 Postes i cabanyes de troncs.
 Construcció de motlures.
 Estibes i pales.
 Revestiments interiors.
 Taules de Surf.
 Pallets.
 Producció de biomassa.

Troncs de Paulownia

SABEU QUÈ?

Paulownia i el silvo-pastreig: A Colòmbia hi ha més de 41 milions d'hectàrees degradades per ramaderia expansiva, és evident el deteriorament que tenen aquestes terres i la capacitat de càrrega d'animals per hectàrea és mínima, gràcies a les propietats de la *Paulownia* (20% de proteïnes crues i 60% digestibilitat) i la seva capacitat de recuperar el

terreny i ser caducifoli es posiciona com una espècie que interactua de la millor manera amb projectes "silvopastorils", aconseguint la capacitat de càrrega de 2 fins a 6 animals per hectàrea. El seu potent sistema radicular que arriba a 9 metres de profunditat enforteix el procés de recuperació del terra aporta a la capa vegetal els minerals necessaris i oferir als animals pastures fèrtils i així evitar l'ús de fertilitzants químics.

Paulownia i la mineria: Gràcies a les seves qualitats fitoremeiadores i al seu gran contingut de proteïnes i a la seva fàcil descomposició de les fulles al caure al terra, es converteix ràpidament en matèria orgànica que recupera terres contaminats i degradats per mineria, el seu potent sistema radicular que arriba a 9 metres de profunditat enforteix el procés de recuperació de terres, aporta els nutrients necessaris presents al terra amb la finalitat de millorar la capa vegetal. Una solució molt natural que interactua de la millor manera amb projectes de mineria neta que han de complir amb quotes ambientals.

Paulownia i altres cultius: El microclima que genera gràcies a l'ombrívol i protecció dels arbres el posiciona com a una espècie propícia per utilitzar en projectes de cultiu intercalats amb espècies com el Bambú, cafè, cotó, arròs, blat de moro, te i diversos camps per a la ramaderia.

Paulownia i la producció mel·lífera: Per la seva quantitat de flors i la seva riquesa amb pol·len el potencialitza com un arbre molt atractiu pel desenvolupament de la indústria apícola, s'ha de ressaltar que productes com la gelea real i la mel generen excel·lents ingressos en tenir una important demanda per la indústria cosmètica i farmacèutica.

Plantació a l'hivern

DUES VISIONS DE PRAGA

Joan Ramon París

En una freda primavera, en els anys de transició, va aparèixer un anunci pegat als nombrosos cartells d'índole política que s'amuntegaven en la facultat més polititzada de la ciutat. Les lletres vermelles reflectien un ideal de món socialista, d'un univers

Vista de Praga amb el castell

no molt allunyat del nostre entorn, però que semblava situar-se en l'altre extrem del món. No ho vaig dubtar i amb un visat estrany en el qual figurava el nom de "convidat" vaig anar amb un grup de pioners a conèixer les virtuts i defectes d'aquell país socialista. L'entrada a l'aeroport va ser decebedor, uns núvols negres no feien presagiar res bo, les primeres cases abandonades a la seva sort, ens submergiren en una arquitectura grisa, anodina igual que un paisatge tot just perceptible.

El paisatge tot just deixava veure els rostres de la gent, difuminats en alguna cosa semblant a una mediocritat establerta per una rutina anquilosada per un sistema decrepit. L'alberg en el qual ens vam allotjar era senzill i impersonal. Lloc de trobada per als motxillers que arribaven de la veïna Alemanya de l'Est; era habitual veure'ls conversant al costat d'una bona gerra de cervesa.

No obstant això, tota la mediocritat d'aquella entrada,

es va dissipar, com per art de màgia, quan els meus primers passos em van conduir cap a un imponent castell que coronava la ciutat. El camí cap a allí em semblava difícil, l'alberg estava situat en un barri situat en el llunyà extramur, per la qual cosa calia caminar una bona estona per arribar a la parada de metro que em conduïa ràpidament als voltants del castell.

El metro és ràpid i eficaç, però el realment sorprenent és observar com la majoria d'estacions estan decorades com si fossin palaus. D'aquesta manera, el privat i aristocràtic pot ser accessible a qualsevol ciutadà. Les llargues escales mecàniques semblen perforar el sòl, obrint davant els ulls de l'espectador espectaculars frescos de l'escola veneciana, deixaven una finestra oberta a l'art.

El camí fins al castell es transforma en un passeig fins a les altures, on és possible observar la ciutat en tota la seva esplendor. Ens trobem a l'Europa central, i els majestuosos casalots que guarneixen el que un dia va ser el barri dels nobles, mostra d'una arquitectura de gran influència germanòfila. No trigo gaire a entrar en el museu del Castell, l'exposició de pintors txecs es mostra una miqueta desembastada ja que no s'exposen criteris temporals o per escoles, sinó que els quadres semblen col·locats al gust del director.

Les mesures de seguretat són bastant penoses, i es basen única i exclusivament en l'atenta vigilància de les seves governantes.

Vista de Praga amb el castell

Sens dubte, aquelles dones, carns rodanxones i entrades en anys, són una herència de l'aparell socialista. En certa manera, podríem dir que són els "ulls de l'estat", que tot ho veuen i res s'escapa de les seves enormes retines oculars. No deixen de ser aquelles voluminoses presències, una penosa transformació en "àngels guardians", extremadament gelosos de l'ortodòxia socialista.

Resulta curiós, el paper de la dona en aquest costat del teló d'acer. En la Segona Guerra Mundial, els alemanys les temien a causa de la seva extremada feresa. Eren "dones soldat" allixonades per a entrar en combat, completament mediatitzades per a abatre l'enemic del règim. En aquest sentit, aquestes guardianes semblen ser "reciclades" i programades per a exercir una nova funció: la de guardiana, d'una sala, l'ull que tot ho observa, com ho fa l'estat per als seus propis conciudadans.

L'avinguda Wenceslao és l'artèria principal de la ciutat, quan passeges per la seva àmplia avinguda tot el que alberga evoca velles reminiscències del segle XIX, de quan la ciutat era una peça clau del vast i complex imperi austrohongarès. Els grans restaurants àdhuc conserven en el seu interior grans columnates on s'allotgen excel·lents músics que toquen valsos i polques, estimulants la imaginació de la clientela i fent més feliç la vetllada. Les copes de la "bejaroska", un rom local de sabor agre dolç contribuïen que l'alegria desemboqui sense excessos manifestats. Es viu amb la vista posada en el passat, en les aromes que encara pul·lulen en l'atmosfera de principis de segle. ¿Serà que el futur és tot just imperceptible en un sistema que no estimula precisament qualsevol besllum d'imaginació?. És molt probable que la gent miri exclusivament cap al passat, quan en un ingràt "present" no s'entreveu cap perspectiva de futur.

El Museu de Ciències Naturals, que com edifici negre i sinistre presideix l'avinguda, contribueix a reforçar l'atmosfera de desencantament del lloc. La caminada fins a l'alberg em sembla llarguíssima, no parem de transitar per carrers foscos, regularment semblants, que dificulta la nostra capacitat d'orientació. La recerca del nostre allotjament implica tota la nostra capacitat de concentració, un retorn ardu, pesat i tenaç.

Quan vam arribar, tot en aquella casa és alegria, els joves alemanys borratxos de cervesa, estaven cantant cançons patriòtiques. Crec que serà una veritable llauna dormir en aquestes condicions. La ciutat, malgrat tots els seus condicionaments, té

una bellesa arrabassadora. El pont sobre el Moldava, fa que els seus passejants, se sentin transportats a temps passats, que recorden als vells usos medievals.

No cal dir de l'ajuntament, amb les seves velles masmorres on van estar presos tants exiliats polítics. Amb la veu trencada per l'emoció, el vell guàrdia explicava la història de la ciutat davant un grup àvid de coneixement.

En aquells temps, estava de moda anar al fastuós teatre de l'òpera per a escoltar el Don Giovanni de Mozart. Aquella urbs centreeuropea volia com un Don Joan conquerir el món, robar els cors a les persones que es deixaven seduir pels seus encants. Ha passat el temps, i el que és ara la República Txeca no té res a veure amb el meu personal testimoni que es remunta a més de vint anys.

Avinguda Wenceslao

Va sorgir l'oportunitat de visitar de nou aquell lloc, vaig comprar uns bitllets d'oferta per Internet i amb la meua filla ens encaminem a un lloc que amb seguretat haurà sofert transformacions a causa de la caiguda del socialisme.

Arribem molt tard al nou aeroport, sense tot just diferències amb la tònica general d'aquestes instal·lacions. Com a dada curiosa, cal fer notar que tenia instal·lades algunes màquines que et canviaven automàticament l'euro per la divisa local. La parada de taxis semblava un desert a mitjanit, així que vam haver d'esperar l'autobús de la una, per a arribar a la ciutat. El recorregut va ser lent, i amb marrades a través dels seus pujols que envolten la ciutat. Finalment, vam arribar a la destinació, un petit hotel situat al centre i que a l'hora que arribem (dues de la matinada) estava tancat i barrat. La sorpresa del porter va ser majúscula, però va tenir l'amabilitat de deixar-nos ocupar una habitació acceptable, des de

la qual s'albirava la terrassa-jardí de l'hotel. Aquesta va ser l'última visió que vaig tenir d'aquella nit abans que els meus ulls es tanquessin a causa del més profund dels esgotaments.

El castell que domina la ciutat, segueix sent emblemàtic, imponent, majestuós, amb els típics carrerons que componen el conjunt monumental d'una de les ciutadelles millor conservades d'Europa. No obstant això, a diferència del meu primer viatge, ara el lloc es troba ple de gom a gom de turistes que pugnen per fer les millors fotos amb vista al prodigiós enclavament. La marabunta és tal que la

Teatre de l'Òpera

lluïta per a obrir-se pas davant la gent, em sembla interminable. Malgrat que els jardins estan ben cuidats i continuen sent bells, la visita al castell ha estat cara, eminentment turística i massa aclaparadora. No deixo de pensar que la tranquil·litat del socialisme s'ha dissolt com per art de màgia per a lliurar-se al pur negoci que representa un estat neoliberal.

En el cementiri jueu, hem de fer una llarga cua per a visitar les sinagogues, no obstant això el lloc aconsegueix mantenir l'essència de quan el vaig visitar per primera vegada. M'adono que és ara quan percebo en tota la seva amplitud la gran importància que tenia la comunitat jueva en aquella ciutat. És una delícia, recórrer aquells temples que llueixen un estat ideal de conservació. Alguns són austers, però amb sales impressionants, on els fidels poden en actitud de recolliment recitar la tora. Però sens dubte, la sinagoga blava és la més sorprenent de totes elles. Construïda en època modernista, destaca per la seva enorme bellesa expressada en les seves delicades formes que recorden vagament les pagodes orientals. No recordava haver-la visitat en el primer viatge, potser

com aquell era un viatge en certa manera controlat per l'oficina de turisme de l'antiga república de Txecoslovàquia, per algun que altre motiu que ara se m'escapa no vam poder visitar-lo.

I ara em trobo amb la gran paradoxa, al mateix temps que accedeixo a un interior majestuós, bellament decorat amb exquisits mobles de caoba. En aquella etapa ja llunyana, podies moure't lliurement pel país, encara que no tot fos accessible. La major atracció era observar la vida de les persones, el fluir natural de la vida sense cap tipus d'artifici que ho encotillés. Ara, Praga, a pesar de la seva bellesa s'ha convertit en una espècie de ciutat-aparador, en un lloc turístic on ha desaparegut qualsevol rastre de la població local. Sembla que els turistes s'hagin convertit en una plaga bíblica que ha inundat els seus carrers, amb el que l'urbs ha perdut en autenticitat, s'ha desdibuixat de la seva pròpia idiosincràsia.

No obstant això, les antigues guardianes del museu s'han reconvertit als nous corrents que corren per la nostra vella Europa, sense tot just alterar la seva funció de "controladores oficials". La insígnia que llueixen a la solapa i que les capacita per a exercir com "guardianes competents" tot just ha variat. Si abans es vetllava per a observar una conducta decorosa i lliure de tota sospita en el museu, ara la labor va més dirigida a evitar que el núvol de turistes que visiten l'interior de la bella sinagoga enlluerni el lloc amb els seus flashos.

Així és possible que quan la guardiana gira l'esquena, centenars de braços s'estirin al uníson per a obtenir el millor enquadrament.

La plaça de l'ajuntament, que constitueix el punt central de la ciutat, es troba generalment abarrotada per onades de turistes que estan a l'espera d'observar el bell, esquist relloctge astronòmic. Les figures giren a l'exterior al compàs de les hores, i per un instant un rotund silenci inunda el lloc. Després quan acaba la desfilada dels reis, i la mort, quan s'apaguen els ecos del darrer toc de trompeta, un crit d'admiració s'expandeix fins a arribar a l'alt de la vella torre. Els mateixos murmuris, idèntics ecos que 20 anys enrere, quan la població local portava els seus fills per a donar llibertat a tot tipus de fantasies.

La ciutat continua en el mateix emplaçament de sempre, a manera de privilegiada talaia enfront del gran riu. El que ha canviat és el volum turístic i els grans beneficis que genera. S'ha canviat la tranquil·litat i el vell glamour pel souvenir i els diners (que continua sent poderós cavaller).

LA GRAN DECISIÓ DELS JOVES

Sofia Gallegos

En aquestes dates els estudiants de segon de batxillerat propers a iniciar els estudis universitaris es troben en la situació d'haver de triar una carrera entre el ventall ampli de possibilitats que ofereixen les diferents universitats. L'elecció no és fàcil. Segurament és la primera ocasió en la vida en què el jove té la sensació de tenir el futur a les seves mans; ha de prendre una decisió, les conseqüències de la qual tindran un impacte més o menys favorable en el seu futur segons hagi estat l'opció escollida. L'universitari haurà de dedicar quatre anys de la seva vida, com a mínim, a estudiar uns continguts que li han de resultar mínimament engrescadors per a poder superar amb èxit els innombrables exàmens i treballs. Se li exigirà un esforç continuat amb la finalitat d'assegurar el seu èxit acadèmic i valorat sovint com a predictor d'un bon futur professional, malgrat que la realitat s'encarregui de no demostrar-ho.

Davant d'aquest panorama és comprensible que en el jove es generi un cert grau d'ansietat, a més de les diferents pressions a què està sotmès. En primer lloc, els pares, que, preocupats pel futur laboral del fill, esperen d'ell l'elecció d'una carrera de les que ells consideren amb futur. Els professors i tutors que en la seva funció orientadora volen i han d'ajudar els alumnes en el procés de presa de decisions. I no podem oblidar els companys. Aquests no pressionen de la mateixa manera que ho fan pares i professors, però sí que poden ser considerats com un factor a tenir en compte: les relacions socials entre iguals són importants en aquesta etapa evolutiva. Continuar gaudint de la companyia d'un determinat company o companya pot ser un aspecte determinant en l'elecció. L'entrada a la universitat sempre crea un cert temor; entrar-hi amb la companyia d'un igual ajuda a rebaixar aquest hipotètic temor. Així, doncs, el jove es troba enmig d'un triangle en els vèrtexs del qual s'ubiquen pares, professors i societat. Tot i això, no s'ha d'oblidar que cada un d'aquests elements -pares, professors i companys- té el seu propi discurs i un grau d'influència diferent en cada jove.

Els pares durant molt de temps han anat ideant un futur per al seu fill, basat, a vegades, en els propis desitjos no aconseguits o en valors professionals i

personals diferents dels dels fills. Assegurar un futur del jove ja transformat en un adult assentat en una situació professional estable, veure'l com un triomfador, seria o és el desig de molts pares. No necessàriament tots els pares parteixen d'aquests postulats, però no és arriscat afirmar que una gran majoria respon a aquest model.

Els professors en general i els tutors en especial haurien de tenir un mínim coneixement de l'oferta educativa de les diferents universitats i de les característiques de cada una d'elles. També seria desitjable un coneixement sobre les possibles sortides professionals de les diferents carreres, tot i que aquest aspecte cada dia és més complex. En realitat, la funció tutorial hauria de ser d'acompanyament en el procés de presa de decisions. Ensenyar a prendre decisions de manera raonada i efectiva significa ensenyar a l'alumne a fixar-se objectius, determinar el tipus d'informació que necessita i com utilitzar-la, a més d'incentivar l'hàbit de reflexionar sobre si mateix.

En la societat actual, en què la incertesa és la característica més comuna, resulta arriscat prendre decisions. Les nostres limitacions i les dels joves fan que es valori el futur amb coordenades pròpies del present, ningú en aquest moment no és capaç d'imaginar i analitzar el futur, ni a llarg termini ni tan sols a un termini curt. El futur és tan incert i tan variable que només pot ser interpretat amb les seves pròpies claus. Una carrera pot donar pas en el dia d'avui a bones oportunitats laborals, però quan l'estudiant haurà acabat els estudis, aquesta situació pot ser diferent.

Hem d'abandonar la mentalitat finalista referida a les carreres: hi ha carreres sense les quals no es poden exercir unes determinades professions. S'ha de tenir la credencial de metge per a visitar malalts, diagnosticar-los i fixar-los una teràpia; s'ha de ser advocat per a defensar a algú en els tribunals; o arquitecte per a signar plànols dels edificis, per esmentar només els casos més paradigmàtics. Però una credencial no autoritza solament per a exercir un tipus d'ocupació professional. És tan sols la via d'entrada a un mercat laboral qualificat. Una carrera universitària ha de ser interpretada com un període formatiu polivalent basat en tres punts bàsics:

pensament crític i actiu, tècniques de recerca i utilització de la informació, posant més èmfasi als procediments que no als continguts, i foment de la cultura de l'esforç.

La pregunta que queda per respondre és: com podem ajudar realment els fills i alumnes per a poder prendre una decisió plausible? Facilitant-los

estratègies de presa de decisions, deixant un espai de llibertat a la seva elecció, acceptant la seva decisió i pensant que més important que la carrera que triï és que l'estudiï bé; o sigui, que estudiï el que vulgui, però que treballi BÉ.

Àmbit Maria Corral. Barcelona, maig 2012

COM AFECTA LA CRISI

Ben segur que cada u de nosaltres ha sentit de més a prop o més lluny l'alè de la crisi que ronda a prop. Qui més qui menys coneix qui està a l'atur o que li costa arribar a final de mes. **Dins del món del proteccionisme l'alè fètid de la crisi el sentim** també des del 2008, amb subvencions cada cop més minses fins que al 2010 ja no en van sortir. Sorprenentment al 2011 van tornar, considerablement retallades, amb un munt de despeses que no hi entren, com si els animals a partir d'aquestes dates **no es poguessin posar malalts**. De les despeses veterinàries només hi entra l'esterilització i el xip, i encara només un percentatge baix de la despesa.

Posar a punt un gosset per donar-lo en adopció segons marca la llei (desparasitació interna i externa, vacunes, cartilla, xip, esterilització i placa identificativa) **costa uns diners** i sort que **treballem amb clíniques que ens fan uns preus especials** i molt rebaixats. En general els adoptants ja ho saben i saben també que és molt més barat adoptar en una protectora, que ja els donem el gosset preparat, que si ho han de fer pel seu compte per tant, cap problema. De vegades, però, arriba **alguna persona desinformada** que quan sap que ha de pagar una quantitat determinada es fa enrere. En general són persones **que estan acostumades que el veí, l'amic o el parent els doni un cadell** quan cria la seva gossa. Això estava bé fa un temps en què tot anava com anava per falta d'informació o per falta de lleis que els protegissin, però a l'actualitat **fer criar la gossa és un acte d'irresponsabilitat**. Se'ls passarien les ganades de fer criar els seus animals **només que visitessin algunes de les protectores** o caneres municipals en què els animals viuen amuntegats, sense afecte i en algun cas fins i tot mancats del que és imprescindible (higiene, alimentació, cures veterinàries...) No cal donar noms, depèn de la protectora; n'hi ha que **sortirien amb l'estómac encongint o amb el cor en un puny**. Afortunadament no és el nostre cas i estem contentes del tracte i la cura amb què són atesos els nostres animalets, però sí que notem la urpada de la crisi de ben a

prop. **Si les subvencions ens equilibraven la balança de les despeses, ara hem de fer mans i mànigues per no entrar en dèficit.**

Dins del tema de la crisi **us demanem que ens doneu suport fent-vos socis o sòcies**, ja que el cost és mínim (són **quinze euros a l'any**, cal omplir la butlleta adjunta) i a nosaltres ens feu un favor molt gran. **També podeu participar ajudant-nos en qualsevol tasca**: neteja els caps de setmana, passejant els gossets, acollint cadellades a casa quan es presenten ja que en ser tan menuts no poden estar sols, portant pa sec, amb productes de neteja (lleixiu), ajudant-nos en la part administrativa, fent xerrades en alguna escola (tenim un power point preparat) etc. En aquest nadal, també podeu comprar **números de la rifa (están a la Comassala)** o els **calendaris que ben aviat es vendran** que són molt bonics, poden servir per a fer un detall i recullen els gossets adoptats aquest any 2012.

Si voleu **més informació** podeu trucar als següents **telèfons** (620 906 796, 618 722 038, 630 055 645) o venir **diumenge al matí a partir de les onze a la protectora** i us informarem directament. Gràcies a l'avançada.

"La moral dels pobles i de les persones es pot saber segons el tracte que donen als seus animals"
F. Nietzsche.

MEMÒRIA HISTÒRICA

Jordi Manet

Travessàvem el canal d'Urgell,
una pleta enrunada,
la Planeta,
amb esforç, lentament,
enfilàvem la costa del Sirera.
Al pescant, al costat del meu pare
i dels meus germans,
recordo encara l'olor penetrant de les herbes aromàtiques
que feien les borrasses dins del carro
i els esbufecs de la mula, Bonica.
Giràvem pel llom de la serra,
un gran camp d'ametllers
i, vora la carretera,
un arbre arranat per on es bifurquen les primeres branques.
Els nacionals ja havien ocupat l'Albagés i Castellldans.
Primers de gener de 1939.
Era un pobre soldat,
fugia de l'horror de la desbandada de la Serra Fosca,
fugia de la mort,
uns altres soldats li van donar l'alto,
no va tenir temps ni de dir el seu nom,
ni el de la seva unitat,
un tret al pit,
la fi immediata,
i el van colgar
sota aquell ametller sense branques, ni fulles, ni pètals,
sense un motiu ni un senyal.
Als westerns de la meva infantesa,
fins i tot els bandolers més despietats
mereixien una creu de fusta,
i unes inicials, si en sabien el nom,
i una breu oració.
Una família el devia esperar inútilment,
potser una xicota recordés els seus petons,
potser un gos el devia enyorar,
potser...
Han passat els anys,
ja no hi ha aquells ametllers que es desfeien en flors,
ni la soca rugosa d'aquell arbre sec,

ni la mula Bonica,
 ni aquell carro de trabuc,
 ni el meu pare que recordava sovint
 el trist destí d'aquell soldat desconegut.
 Solquen el mateix cel sorolls de petits avions,
 corre el cotxe de línia cap a Aspa i el Cogul,
 uns pocs tractors
 i uns quants cotxes
 passen algun cop per davant
 d'on el van colgar un dia sense data.
 El soldat encara és allí,
 sota la mateixa terra eixuta de l'oblit,
 sense un nom,
 ni un senyal,
 ni un record.

MOTS ENCREUATS

Miquel A. Navarro

Solució pàgina 35

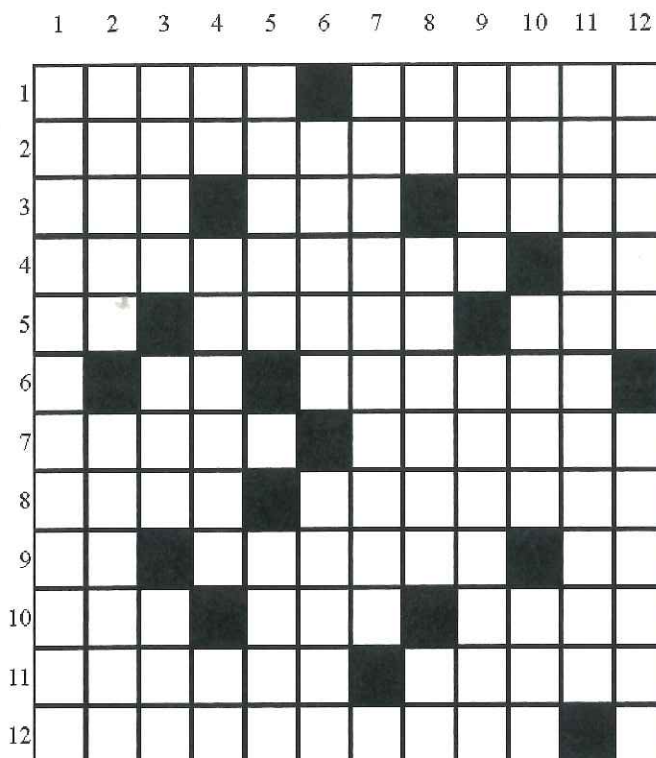
HORIZONTALS

1. Acció de pairar, restar immòbil. Fet de nedar una estona. 2. Tossides, expectorades. 3. Cap cosa. Al revés, la tens o no la tens. Breus senyals elèctrics. 4. Ciutat italiana o princesa. De forma arcaica "meva". Expressió de dolor. 5. Molibdè. Al revés, raspa, grata. Poble de l'Alt Urgell. 6. Consonant. Normal i trencada. Al revés, xerinola, gresca. 7. Trapenc o que ve d'allà. Al revés, pugi a la carena. 8. Escoltarà, farà atenció. Al revés, retirats però considerats. 9. Ràdio Social. Fer colzada. Escola Diplomàtica. 10. Interruptor de control de potència. Tou, tendre. Caixa per a vots desgavellada. 11. Prefix grec "vagina". Sindicat tal com sona. 12. Al revés, discurs confús, enrevessat. Fa plurals.

VERTICALS

1. Que no admeten dilació. 2. Al revés, grossa, grassa. Peça de fusta que protegeix les mans en un molí. 3. Seguit de Facto "Immediatament". No barat. Aixafi, pisi el raïm. 4. Prefix que duplica. Al revés, drap, tros de roba. Total Totalitarisme. 5. Que imita l'eco. La primera. Conseqüència d'obrar. 6. Adjectiu possessiu femení. Certa societat. Al revés, no eixuts. 7. Posa com a normal. La prima. 8. Escola Rural. Mofa, sarcasme. Unió Laica. 9. Indicació del temps. Certa malaltia de la pell. 10.

Al revés, poema líric. Riu de Suïssa. Empresa alemanya d'electrodomèstics. 11. Divisió, part d'un lloc. 12. Allí hi nasqué un tal sant Francesc (Itàlia). Certs arbres que fan pinyes.

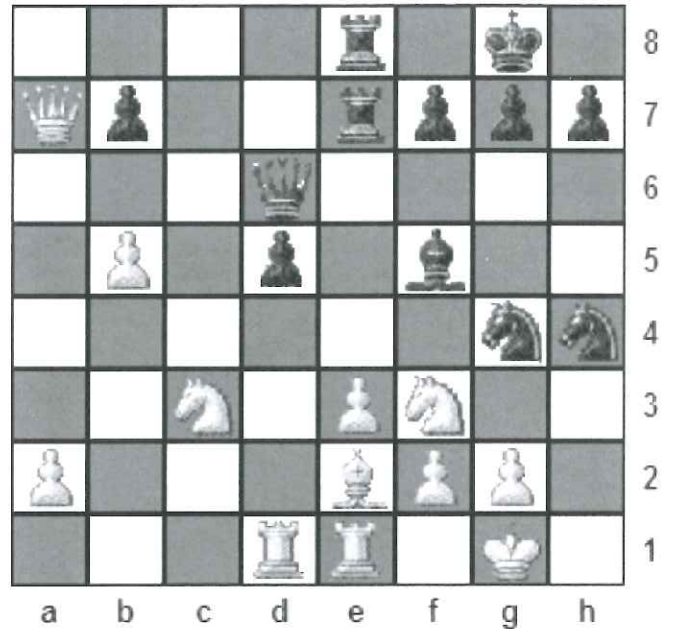
ENTRETENIMENTS

PROBLEMA D'ESCACS

Albert Batiste

Les blanques han fet una partida horrorosa i ara tindran de pagar les conseqüències. Juguen negres i guanyen en 4 moviments.

Solucions a la pàgina 35

SOPA DE LLETRES

Busqueu 10 noms d'ocells

S	O	N	S	O	P	A	N	X	O
A	O	R	E	N	E	T	A	B	U
L	A	W	M	T	R	O	B	A	R
A	D	Q	U	E	D	O	R	C	A
T	R	O	S	S	I	N	Y	O	L
P	A	U	S	A	U	Z	H	L	P
E	J	G	O	R	I	O	L	O	A
I	F	A	L	C	I	O	T	M	R
X	K	R	M	O	S	C	A	F	D
V	E	S	C	I	G	O	N	Y	A
I	B	A	L	A	G	U	E	R	L

SUDOKU

M. A Navarro i Lluís Gil

	4				3			
	6		1				5	
					8	7	1	
	5	4	6				2	8
1							7	
			5	4				6
						5		7
3			4	2	1			
		8						

HO HEM LLEGIT A...

LECTURA SUPLEMENT DOMINICAL SEGRE / 17 de juny de 2012 / núm. 734

Enllà per Vidal Vidal TROBALLES

El museu prehistòric d'Artesa de Lleida i altres atractius de la vila segriana

Artesa de Lleida, a deu minuts en cotxe de la capital, disposa des del 1971 d'un interessant museu de la prehistòria, promogut i dirigit per l'infatigable Adolf Costafreda, mereixedor de tots els reconeixements. La notable col·lecció arqueològica s'exposa als baixos de la Casa de la Vila, construïda sobre l'antic casal on templers i hospitalers cobraven el delme als veïns. Les vitrines, ben posades i il·luminades, s'arreglaren en saletes sota voltes de pedra medievals, al cantó d'un cup de vi i un trull d'oli. La visita guiada al museu dura mitja horeta, és gratuïta i cal concertar-la trucant a l'ajuntament: 973167162.

Les troballes procedeixen de diversos jaciments de les comes de la Femosa, Set i Vall Major, a cavall entre Segrià i les Garrigues. Les més antigues es remunten al paleolític inferior, uns 150.000 anys enrere, època de què s'exhibeix una sèrie de puntes de llança tallades per neandertals. Del neolític s'hi veuen fletxes, dents de falç, destrets, trepants, braçalets, daus de galena de les quals s'ignora la utilitat, un molí de mà, fòssils de caragols marins –tota aquesta

plana era coberta per l'aigua–, gerres i tenalles per guardar gra i farina.. De l'edat del bronze, unes espectaculars restes de terrissa del poblat de Minferri, prop de Juneda (2050-1650 a.C.). De l'edat del ferro, plats i tasses, morters i pesos de teler, anelles, fíbules i urnes funeràries de la necròpolis de la Pena, a Torregrossa. Per acabar, la cultura romana hi és present a través de fragments de ceràmica i una canonada de plom d'unes antigues termes del tossal de l'Àguila, municipi de les Borges.

No gaire lluny del museu, s'aixeca l'aparatoso església parroquial de Sant Miquel, neoclàssica del XVIII, amb poderós campanar octogonal, remarcable portada de columnes adossades sota una fomicula que acull una imatge pètria de l'arcàngel mutilat i escalinata ombrejada per oliveres, badlades i palmeres. Sí, palmeres. Des de la placeta del seu davant es puja per uns grans de pedra gastada al barri vell de la Vileta, erigit sobre una penya rocosa, amb carrerons recollits on es respira una tranquil·litat només vulnerada per la sonora piuladissa dels ocells i la presència fugissera dels gats.

ARROSSOS D'AUTOR

Una autèntica troballa a Artesa és el nou restaurant Antoni Rúbies, al carrer Garrigues, 5 (973167553). Rúbies és un cuiner solvent i molt creatiu, forjat a la Flor de Lis i Neoparc de Lleida. Ara s'ha plantat pel seu compte amb la seva dona, Isa Garcia, en un local petit que obre de dimecres a diumenge des de bon matí fins al dinar i les nits de divendres, dissabte i diumenge. Esmorzars de forquilla: brasa, peus de porc, cap i pota, gambes a la llauna... Excel·lent menú diari a 9,50 i especial d'arrossos, l'especialitat del xef, a 19,50 euros, tot inclòs, que permet triar entre mitja dotzena d'elaboracions amb grans rodons de País. A part, carta amb plats emblemàtics com els raviolis de botifarra negra o el pop a la gallega amb cremós de patata.

ANTONI RÚBIES

TELÈFONS I HORARIS D'INTERÈS

Ajuntament 973 16 71 62
 Assistent social: dimecres alterns.....973 16 73 15
 Correus: dilluns a divendres, 8-10 h, dissabte 8-9h
 Farmàcia.....973 16 72 04
 Veterinari de la Protectora Local:
 Jaume Armengol.....626869516

V3 Hospital Veterinari:.....639367888
 Metge.....973167291
 Metge urgències: Dies feiners: 15 h – 8 h i els festius
 tot el dia .....973 14 20 29 / 973 14 20 33
 Museu: 973 16 71 62
 (Ajuntament, hores convingudes)

SOLUCIONS ALS ENTRETENIMENTS

MOTS ENCREUATS

HORITZONTALS

1. PAIRE. NEDADA. 2. ESPECTORADES. 3. RES.
 RAÓ. TOPS. 4. ÈBOLI. MIA. AI. 5. MO. RASCA. ARS.
 6. P. CÇ. TABOLA. 7. TRAPA. CARENI. 8. OIRÀ.
 EMÈRITS. 9. RS. COLZAR. ED. 10. ICP. BLA. UANR.
 11. ELITRO. UGETE. 12. GALIMATIES. S.

VERTICALS

1. PEREMPTÒRIES. 2. OBESA. RISCLE. 3. IPSO.
 CAR. PII. 4. RE. CAPÇAL. TT. 5. ECOIC. A. OBRA.
 6. TA. SA. MOLLS. 7. NORMALITZA. I. 8. ER. IRONIA.
 UL. 9. DATA. BERRUGA. 10. ODA. AARE. AEG. 11.
 DEPARTAMENT. 12. ASSÍS. CEDRES.

SUDOKU

8	4	1	7	5	3	9	6	2
2	6	7	1	9	4	8	5	3
5	3	9	2	6	8	7	1	4
9	5	4	6	1	7	3	2	8
1	2	6	8	3	9	4	7	5
7	8	3	5	4	2	1	9	6
4	1	2	9	8	6	5	3	7
3	7	5	4	2	1	6	8	9
6	9	8	3	7	5	2	4	1

ESCACCS

- 1..., Txe3!!
2. fxe3, Dg3
3. Cxh4 (evitant el escac i mat a g2), Dxb2+
4. Rf1, Dh1++.

SOPA DE LLETRES

Oreneta, rossinyol, oriol,
 falciot, cigonya, mussol,
 perdiu, colom, pardal i colom

Sabeu on és aquest balcó?

FESTA MAJOR 2012

FESTA MAJOR 2012

AIGUA A LA COMASALA

OBRES AL CARRER CASTELL

IMATGES D'ACTUALITAT

FESTA DE SANT JOAN

CURS DE NATACIÓ

SARDANES A LA FRESCA

SANT RAMON 2012